

DET KONGELIGE
LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENT

Prop. 90 L

(2018–2019)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i reindriftsloven (tilgjengeliggjøring av reintall og obligatorisk individmerking)

*Tilråding fra Landbruks- og matdepartementet 10. april 2019,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Solberg)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Regjeringen la 5. april 2017 fram Meld. St. 32 (2016–2017) *Reindrift – lang tradisjon – unike muligheter*. Regjeringen presenterte her en næringspolitisk melding om en samlet politikk for reindriften i Norge.

Meldingen la opp til lovendringer på noen punkter. Dette var følgende:

- Endring av formålsparagrafen slik at økologisk bærekraft prioriteres, reindriftsloven § 1.
- Åpne for at opplysninger om siidaandelens reintall blir tilgjengelig for andre i næringen, reindriftsloven § 18.
- Etablere et lovgrunnlag for obligatorisk individmerking av rein, reindriftsloven § 33.

Stortinget behandlet meldingen og sluttet seg i hovedsak til meldingens forslag, jf. Innst. S. 377 (2016–2017). Det lå dermed til rette for en videre lovprosess. Under arbeidet med stortingsmeldingen ble det gjennomført konsultasjoner med Sametinget og Norske Reindriftsamers Landsforbund (NRL).

Reindriftsloven § 71 har bestemmelser om oppnevning av Reindriftsstyret. Reindriftsstyret er et kollegialt og sentralt beslutningsorgan med syv medlemmer, hvorav fire medlemmer skal oppnev-

nes av Landbruks- og matdepartementet, og tre medlemmer av Sametinget. Reindriftsstyret har blant annet en rekke lovpålagte forvaltningsoppgaver etter reindriftsloven.

Virketiden for Reindriftsstyret 2013 – 2017 løp ut 31. desember 2017, og nytt styre skulle oppnevnes. Sametinget ville imidlertid ikke oppnevne sine tre medlemmer. Uten et reindriftsstyre, vil forvaltningen av reindriften på en rekke områder stoppe opp. I denne situasjonen, hvor Sametinget ikke har foretatt oppnevning av sine tre medlemmer, har departementet likevel oppnevnt sine fire medlemmer. På denne måten har man midlertidig fått på plass et beslutningsdyktig styre, med virketid frem til 1. juli 2019. Departementet har på den bakgrunn vært innstilt på å fremme forslag til endring i § 71, slik at staten kan oppnevne samtlige syv medlemmer dersom Sametinget ikke oppnevner sine.

Det har i den videre oppfølgingen vært konsultert med Sametinget og NRL om den tekstlige utformingen av reindriftsloven §§ 1, 18 og 33.

Det har også vært konsultert med Sametinget og NRL om forslag til endring i reindriftsloven § 71 om oppnevning av Reindriftsstyret. Se nedenfor.

Forslag til lovendringer ble 1. februar 2019 sendt på høring til 114 høringsadressater. Fem fikk dokumentene ettersendt. Høringsfristen var 15. mars 2019. Det er innkommet 86 hørings-

uttalelser med realitetsmerknader. Blant disse er det en del uttalelser fra subjekter som ikke var omfattet av adresselisten. Høringsuttalelsene har i stor utstrekning vært negative.

Departementet har vurdert de innvendingene som har framkommet i høringen, men mener likevel at lovendringene, med unntak av formålsparagrafen og § 71, bør gjennomføres.

Når det gjelder formålsbestemmelsene i reindrifftsloven § 1, har en forutsetning om at økologisk bærekraft skulle prioriteres vært nedfelt i Sundvolden-, Jeløya- og Granavolden-plattformen. Mange som har uttalt seg i høringen oppfatter imidlertid endringen som et klart signal om at regjeringen ønsker å svekke økonomisk og ikke minst kulturell bærekraft. Selv om dette ikke har vært hensikten, har regjeringen kommet til at man skal utsette dette til spørsmålene vedrørende bærekraftmålene er vurdert ytterligere.

Når det gjelder tilgjengeliggjøring av reintall internt i næringen og obligatorisk individmerking, forutsettes det gitt forskrifter som regulerer dette nærmere, og hvor det kan foretas nødvendige tilpasninger slik at gjennomføringen blir forsvarlig og hensiktsmessig. Både Sametinget og næringen vil bli involvert i forskriftsarbeidet.

Landbruks- og matdepartementet fremmer med dette et forslag til endringer i reindrifftsloven §§ 18, 33 og 34.

Det foreslås en endring i reindrifftsloven § 18, som innebærer at opplysninger om siidaandelens reintall kan gjøres tilgjengelig for andre internt i næringen.

Det foreslås innført obligatorisk individmerking av rein ved en endring av bestemmelsene i reindrifftsloven § 33. Denne individmerkingen forutsettes å komme i tillegg til den tradisjonelle merkingen med øresnitt. Det legges opp til en senere ikrafttredelse av denne bestemmelsen slik at man får den tilhørende forskriften på plass. I § 34 blir det visse redaksjonelle endringer.

Når det gjelder reindrifftsloven § 71 om oppnevning av Reindrifftsstyret, er det i en avsluttende konsultasjonsrunde med Sametinget oppnådd en løsning, slik at Sametinget likevel oppnevner sine medlemmer. Det fremmes derfor ikke forslag om endringer i § 71.

2 Bakgrunn

2.1 Meld. St. 32 (2016–2017)

Regjeringen la 5. april 2017 fram Meld. St. 32 (2016–2017) *Reindrift – lang tradisjon – unike*

muligheter. Regjeringen presenterte her en næringspolitisk melding om en samlet politikk for reindrifften i Norge. Økologisk bærekraftig drift med god produksjon står sentralt i reindrifftspolitikken. I meldingen drøftes strategier som legger til rette for at næringen bedre skal utnytte sitt potensial og sine muligheter i en rasjonell og markedsorientert retning.

Meldingen inneholdt noen forslag til endringer i reindrifftsloven. Dette gjaldt følgende:

- Endring av formålsparagrafen slik at økologisk bærekraft prioriteres, reindrifftsloven § 1.
- Åpne for at opplysninger om siidaandelens reintall blir tilgjengelig for andre i næringen, reindrifftsloven § 18.
- Etablere et lovgrunnlag for obligatorisk individmerking av rein, reindrifftsloven § 33.

Stortinget behandlet meldingen i vårsesjonen 2017, og sluttet seg i hovedsak til meldingens forslag på ulike områder. Det vises til Innst. S. 377 (2016–2017). Det lå dermed til rette for en videre lovprosess.

2.2 Oppnevning av Reindrifftsstyret

Reindrifftsloven § 71 har bestemmelser om oppnevning av Reindrifftsstyret. Reindrifftsstyret er et kollegialt og sentralt beslutningsorgan med syv medlemmer, hvorav fire medlemmer skal oppnevnes av Landbruks- og matdepartementet, og tre medlemmer av Sametinget. Reindrifftsstyret oppnevnes for fire år av gangen.

Virketiden for Reindrifftsstyret 2013 – 2017 løp ut 31. desember 2017, og nytt styre skulle oppnevnes. Sametinget ville imidlertid ikke oppnevne sine tre medlemmer. Hovedbegrunnelsen var at Sametinget ønsker reell innflytelse i Reindrifftsstyret. Etter Sametingets oppfatning har Sametinget ikke det i dag, da Sametingets medlemmer er i mindretall og styrets leder alltid har vært oppnevnt av staten.

Uten et reindrifftsstyre, vil forvaltningen av reindrifften på en rekke områder stoppe opp. I denne situasjonen, hvor Sametinget ikke har foretatt oppnevning av sine tre medlemmer, har departementet likevel oppnevnt sine fire medlemmer. På denne måten har man midlertidig fått på plass et beslutningsdyktig styre, med virketid frem til 1. juli 2019. Reindrifftsstyret er beslutningsdyktig når lederen og minst tre av de øvrige medlemmene er til stede.

Dette er imidlertid ingen varig eller tilfredsstillende løsning. For å få et fulltallig reindrifftsstyre på permanent basis, har departementet

derfor vært innstilt på å fremme forslag om endringer i § 71, slik at staten kan oppnevne samtlige syv medlemmer dersom Sametinget ikke oppnevner sine. Som det framkommer under kapittel 5 om nye konsultasjoner med Sametinget og NRL, har man i sluttfasen oppnådd en løsning slik at det likevel ikke fremmes forslag om endring av § 71 om oppnevning av Reindrifftsstyret.

3 Konsultasjoner med Sametinget og Norske Reindrifftsamers Landsforbund (NRL)

Under arbeidet med Meld. St. 32 (2016–2017) ble det i henhold til konsultasjonsavtalen gjennomført omfattende konsultasjoner med Sametinget og NRL. Disse konsultasjonene ledet bare i liten grad til enighet. Dette er omtalt i kapittel 12 i meldingen, og det vises til redegjørelsen her.

Ved departementets brev av 28. februar 2018 ble Sametinget og NRL invitert til konsultasjoner i forbindelse med den forestående lovprosessen. I brevet ble det blant annet sagt følgende:

«Som en oppfølging av stortingsmeldingen om reindrifftspolitikken, skal departementet utarbeide forslag til endringer i reindrifftsloven. Før et høringsnotat sendes på alminnelig høring, ønsker Landbruks- og matdepartementet å konsultere Sametinget og Norske Reindrifftsamers Landsforbund.»

Av det konsultasjonsnotatet som var lagt ved ovennevnte brev, framgikk det at det var den nærmere utformingen av lovendringene det skulle konsulteres om. Med andre ord var realitetsmessige spørsmål ikke tema for disse konsultasjonene.

Da det ble på det rene at Sametinget ikke ville oppnevne medlemmer til Reindrifftsstyret, og departementet på den bakgrunn så behov for endringer i bestemmelsen i § 71 om oppnevning av Reindrifftsstyret, tok departementet initiativ til konsultasjoner også om dette. Sametinget og NRL ble 20. desember 2018 invitert til slike konsultasjoner, se punkt 3.3 nedenfor.

3.1 Konsultasjoner med NRL om forslagene fremmet i Meld. St. 32 (2016–2017)

Det ble avholdt konsultasjonsmøte med NRL 28. mai 2018 om de lovendringsforslagene som var fremmet i Meld. St. 32 (2016–2017).

Fra NRLs side ble det gitt uttrykk for at de prinsipielt var imot endringsforslagene i reindrifftslovens formålsparagraf og bestemmelsene i § 33 om merking av rein. Når det gjaldt § 18 og offentliggjøring av reintall internt i reindrifften, så NRL ikke behovet for dette. Det ble hevdet at det viktige nå var å få en helhetlig gjennomgang av reindrifftsloven, hvor også erstatningsbestemmelsene blir revidert, blant annet i lys av Høyesteretts dom i Femund-saken og hvor Høyesterett i premissene hadde uttalelser om behov for lovendringer. NRL viste videre til at det i meldingen er forutsatt en konkretisering av hva som ligger i bærekraftmålene økonomisk og kulturell bærekraft, og at dette arbeidet må gjennomføres før det foretas endringer i formålsparagrafen. Det ble også fremhevet at det er viktig at loven har legitimitet i næringen, og at enkeltvis lovendringer bidrar til å svekke det folkerettslige grunnlaget.

Fra departementets side ble det framholdt at konsultasjonene i forbindelse med utarbeidelse av meldingen ligger til grunn, slik at konklusjonene derfra danner utgangspunktet for de nye konsultasjonene nå, også der hvor det ikke ble oppnådd enighet. Det var ikke oppnådd enighet om endringene i formålsparagrafen og bestemmelsene om obligatorisk individmerking.

Det måtte etter dette konstateres at NRL på prinsipielt grunnlag avviser lovendringene, og at konsultasjonene om lovtekst ikke kunne anses å ha ført fram til enighet. Det ble derfor ikke avholdt ytterligere konsultasjonsmøter med NRL før høringen.

3.2 Konsultasjoner med Sametinget om forslagene fremmet i Meld. St. 32 (2016–2017)

Med Sametinget ble det avholdt konsultasjonsmøter 18. juni og 11. oktober 2018.

Sametinget har sagt seg uenig i at loven blir endret som foreslått, og har gjentatte ganger bedt om at det blir foretatt en helhetlig gjennomgang av loven. Sametinget har nå selv tatt initiativ til dette, og invitert departementet med i et slikt arbeid. En helhetlig gjennomgang er noe som Sametinget står fast på, og Sametinget mener at departementet har en manglende interesse for Sametingets synspunkter. Det ble videre hevdet at det fra statens side tas stadig initiativ til endringer av lovens bestemmelser enkeltvis, og at dette er endringer som foretas ut fra statens behov for å kontrollere reindrifften, og at det ikke tenkes helhetlig. Sametinget reiste spørsmål om hva som er grunnen til at det foreligger et slikt tidspress, og

påpeker at det er et paradoks at departementet gang på gang ikke lykkes med å oppnå enighet med Sametinget eller NRL i reguleringen av en utelukkende samisk næring, der samene og næringen selv bør ha avgjørende innflytelse over reguleringen.

De enkelte endringsforslagene fra stortingsmeldingen ble imidlertid drøftet nærmere.

Når det gjaldt departementets tekstlige forslag i formålsbestemmelsen i reindrifftsloven § 1, var Sametinget ikke fornøyd med dette. Sametinget pekte på at dette er et eksempel på hvorfor Sametinget ønsker en helhetlig gjennomgang av de aktuelle lovendringene.

Kulturell bærekraft er helt sentralt, og reindriftens arealsituasjon er avgjørende for bærekraften. Sametinget påpekte at kulturvernet gjelder uansett, både etter folkeretten og Grunnloven.

Fra departementets side ble det framholdt at en helhetlig gjennomgang vil være omfattende og tidkrevende. I og med at stortingsmeldingen var behandlet av Stortinget, hastet det nå med å komme videre med lovprosessen.

Når det gjaldt forslaget om tilgjengeliggjøring av reintall internt i næringen, er Sametingets syn at reineierne kjenner hverandres reintall, og at en slik bestemmelse dermed ikke er nødvendig. Departementet påpekte at Sametinget her hadde skiftet standpunkt fra konsultasjonene om selve meldingen, hvor Sametinget aksepterte en lovendring som innebar tilgjengeliggjøring av reintall på distriktsnivå.

Når det gjelder forslaget om obligatorisk individmerking, framholdt Sametinget at det kulturelle elementet i den tradisjonelle øremerkingen er blant de viktigste elementene i reindriftskulturen, og at den tradisjonelle øremerkingen må bestå.

Fra departementets side ble det framholdt at staten her hadde beveget sin posisjon, ved at reinen fortsatt også skal merkes med tradisjonelt øremerke.

Fra Sametingets side ga man uttrykk for at man ikke var imot individmerking, men at dette burde være frivillig. Sametinget pekte på at det er unødvendig med tvang, da Sametinget ikke ser at fordelene er såpass godt begrunnet at det veier opp mot ulempene. Reindriften er rasjonell, og finner næringen et verktøy hensiktsmessig, tar tåverne det i bruk. Det ble også framholdt at det var uvanlig med reieiere som ikke kjenner sine dyr, både med hensyn til kjønn, alder og kondisjon.

Konklusjonen etter de gjennomførte konsultasjonene om den tekstlige utformingen av lov-

endringsforslagene fra Meld. St. 32 (2016.2017) var at det ikke ble oppnådd noen enighet.

3.3 Konsultasjoner med Sametinget om endringer i reindrifftsloven § 71 om oppnevning av Reindrifftsstyret

Sametinget og Norske Reindrifftsamers Landsforbund ble 20. desember 2018 invitert til konsultasjoner om endringer i reindrifftsloven § 71 om oppnevning av Reindrifftsstyret. Et slikt møte ble avholdt med Sametinget 15. januar 2019. NRL hadde ikke anledning til å delta på dette møtet.

I Sametingets *Interessenotat 1*, som var oversendt før møtet, ble det foreslått at reindrifftsloven § 71 skulle endres slik at Reindrifftsstyret kan være et organ med lik representasjon fra staten og Sametinget, og fungere som et organ som kan være en del av samisk medbestemmelse. Det ble videre fremhevet at det er nødvendig med et kompetent styre som har engasjement og kunnskap på fag og språk, og at hovedutfordringen knyttet seg til styreleder. Etter Sametingets syn har leder av Reindrifftsstyret aldri hatt verken reindriftsfaglig kompetanse eller kompetanse i samisk språk.

Sametinget foreslår på den bakgrunn at det skal opprettes et reindrifftsstyre på åtte medlemmer, der fire medlemmer med varamedlemmer oppnevnes av Kongen, og fire medlemmer med varamedlemmer oppnevnes av Sametinget, og hvor styret selv velger leder og nestleder.

Fra departementets side ble det påpekt at det snarest er behov for å få et fulltallig reindrifftsstyre på plass, og at det ikke var mulig å gå nærmere inn på en vurdering av forslaget til Sametinget. Videre ble det understreket at Sametinget, med departementets endringsforslag, vil ha de samme mulighetene som i dag. Det er bare når Sametinget ikke oppnevner sine medlemmer, at staten skal oppnevne samtlige. Og staten er i en slik situasjon bundet av de kriterier for utvelgelse av medlemmer som i dag følger av reindrifftsloven § 71 annet ledd. Ulike egenskaper og kompetanse i Reindrifftsstyret er nødvendig, og dette er vanskelig å oppfylle så lenge Reindrifftsstyret ikke er fulltallig.

Sametinget sa seg villig til umiddelbart å oppnevne de tre medlemmene, dersom man kunne gå inn i en prosess hvor hensynet til medbestemmelse, kultur og språk blir ivaretatt. Forslaget til departementet har som siktemål å løse et akutt problem. Sametinget tenker mer langsiktig. Fra departementets side ble det gitt uttrykk for at Sametinget etter loven skal oppnevne tre medlemmer og at det ikke kan stilles betingelser for

dette fra Sametingets side. Departementet så ikke grunnlag for å gå inn i en slik prosess som foreslått av Sametinget. Dermed måtte det konstateres at konsultasjonene vedrørende endring av bestemmelsene om oppnevning av Reindrifftsstyret i § 71 første ledd ikke hadde ledet fram til enighet. Som det framkommer under punkt 5 om nye konsultasjoner med Sametinget og NRL, har man i sluttfasen fått en løsning.

4 Høring

Etter de gjennomførte konsultasjonene, ble et forslag til endringer i reindrifftsloven §§ 1, § 18, 33 og § 71 sendt på høring 1. februar 2019, med høringsfrist 15. mars 2019. Dette innebar med andre ord en samlet høring av de tre lovendringsforslagene fra stortingsmeldingen om reindrifftspolitikken og forslaget til endring av bestemmelsen om oppnevning av Reindrifftsstyret.

Når det gjaldt forslagene fra stortingsmeldingen om reindrifftspolitikken, innebar forslagene for det første en prioritering av den økologiske bærekraften i reindrifftslovens formålsparagraf. I gjeldende formålsbestemmelse likestilles økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft.

For det andre ble det foreslått en bestemmelse om tilgjengeliggjøring av enkeltpersoners reintall internt i næringen. I dag har ikke reieneierne umiddelbar tilgang til slike opplysninger, men er avhengig av at distriktsstyrene formidler reintallene til distriktets reieneiere.

For det tredje forelå et forslag om obligatorisk individmerking av rein, i tillegg til det tradisjonelle merket med øresnitt. I dag er det bare krav om merking med øresnitt.

I tillegg ble det foreslått at Kongen skal oppnevne samtlige syv medlemmer med varamedlemmer til Reindrifftsstyret, dersom Sametinget ikke ønsker å oppnevne sine tre medlemmer. I gjeldende lov skal Kongen oppnevne fire medlemmer og Sametinget tre. Det foreligger ingen mulighet til å få et fulltallig styre dersom Sametinget ikke foretar oppnevning.

4.1 Høringsadressater og høringsuttalelser

Høringssaken hadde følgende adressater:
 Finansdepartementet
 Justis- og beredskapsdepartementet
 Klima- og miljødepartementet
 Kommunal- og moderniseringsdepartementet
 Kulturdepartementet

Sametinget
 Norske Reindrifftsamers Landsforbund

Mattilsynet
 Landbruksdirektoratet
 Reindrifftsstyret
 Miljødirektoratet

Fylkesmannen i Troms og Finnmark
 Fylkesmannen i Nordland
 Fylkesmannen i Trøndelag
 Fylkesmannen i Møre og Romsdal
 Fylkesmannen i Innlandet

Finnmark fylkeskommune
 Troms fylkeskommune
 Nordland fylkeskommune
 Trøndelag fylkeskommune
 Møre og Romsdal fylkeskommune
 Hedmark fylkeskommune

Finnmarkseiendommen
 Statskog SF
 Kommunenes Sentralforbund
 Den Norske Turistforening
 Norges Bondelag
 Norges Jeger- og Fiskerforbund
 Naturvernforbundet
 Norges Skogeierforbund
 Norsk Bonde- og Småbrukarlag
 Datatilsynet

Kontaktutvalget for tamreinlagene i Sør-Norge
 Reinbeitedistrikt 19 Sállan/Sørøy
 Reinbeitedistrikt 21 Gearretnjárga
 Reinbeitedistrikt 22 Fiettar
 Reinbeitedistrikt 23 S/N gr. A Valgenjárga
 Reinbeitedistrikt 23 S/N gr. B Girenjárga
 Reinbeitedistrikt 23 S/N gr. C Jalgon
 Reinbeitedistrikt 23 S/N gr. D
 Reinbeitedistrikt 24A Oarje-Sievju/ Seiland Vest
 Reinbeitedistrikt 24B Seiland Øst
 Reinbeitedistrikt 25 Stierdná/Stjernøy
 Reinbeitedistrikt 26 Lákkonjárga
 Reinbeitedistrikt 27 Joahkonjárga
 Reinbeitedistrikt 28 Cuokcavuotna/ Bergsfjord
 Reinbeitedistrikt 29 Seakkensjárga ja
 Reinbeitedistrikt 32 Silvetnjárga
 Reinbeitedistrikt 33 Spalca
 Reinbeitedistrikt 34 Ábborášša
 Reinbeitedistrikt 35 Fávrosorda
 Reinbeitedistrikt 42 Beahcegealli
 Reinbeitedistrikt 36 Cohkolat ja Biertavárri
 Reinbeitedistrikt 37 Skárfvággi
 Reinbeitedistrikt 39 Árdni/Gávvir-Arnøy/Kågen

Reinbeitedistrikt 40 Orda
 Reinbeitedistrikt 41 Beaskádas
 Reinbeitedistrikt 19/32T
 Reinbeitedistrikt 33T Ittunjárga/Rendalen
 Reinbeitedistrikt 11T Reinøy
 Reinbeitedistrikt 30A Vestre sonestyre/
 Oarjjabealli
 Reinbeitedistrikt 30B Midtre sonestyre/
 Guovdajohtolat
 Reinbeitedistrikt 30C Østre sonestyre/
 Nuorttabealli
 Reinbeitedistriktene 1. 2 og 3 – Nuortat Matta
 Varjjat/Østre Sør-Varanger
 Reinbeitedistriktene 4/5 B – Cizášnjarga-Sállan/
 Spurvneset/Skogerøya:
 Reinbeitedistriktene 5A og 5C – Beahceveai/
 Pasvik
 Reinbeitedistriktene 6 og 5 D – Varjjatnjarga/
 Varangerhalvøya
 Reinbeitedistrikt 7—Rákkonjarga
 Reinbeitedistrikt 9- Čorgas/Oarje Deatnu
 Reinbeitedistrikt 13 — Siskit Čorgas ja
 Lágesduottar
 Reinbeitedistrikt 14 – Spiertanjarga/Børselvffjellet
 Reinbeitedistrikt 14A-Spiertagáisa
 Reinbeitedistrikt 16
 Reinbeitedistrikt 17
 Gielas reinbeitedistrikt
 Roabat/Grovffjord reinbeitedistrikt
 Bassevuovdi/Helligskogen reinbeitedistrikt
 Stállonjarga/Hjerttind reinbeitedistrikt
 Linnásuolu / Kanstadffjord/Vestre Hinnøy rein-
 beitedistrikt
 Kongsvikdalen reinbeitedistrikt
 Sállir/Kvaløy reinbeitedistrikt
 Ivgoláhkku Lakselvdal/Lyngsdal reinbeitedistrikt
 Meavki/Stuoranjarga/Mauken/Tromsdalen
 reinbeitedistrikt
 Nuorta Sážžá/Nord-Senja Deavddis/Dividalen
 reinbeitediistrikt
 Ruobbá/Rebbenesøy reinbeitedistrikt
 Ráidná/Reinøy reinbeitedistrikt
 Ittunjárga/Rendalen reinbeitedistrikt
 Ráneš/Ringvassøy
 Oarjjit Sážžá/Sør-Senja reinbeitedistrikt
 Dielldasuolu/Tjeldøy reinbeitedistrikt
 Vártná/Vannøy reinbeitedistrikt
 Balvatn reinbeitedistrikt
 Byrkije reinbeitedistrikt
 Duokta reinbeitedistrikt
 Frostisen reinbeitedistrikt
 Hestmannen/ Strandtindene reinbeitedistrikt
 Ildgruben reinbeitedistrikt
 Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt
 Røssåga/Toven reinbeitedistrikt

Saltffjellet reinbeitedistrikt
 Skjomen reinbeitedistrikt
 Stájggo-Hábmer reinbeitedistrikt
 Voengelh-Njaarke reinbeitedistrikt
 Tjæhkere sijte (Østre Namdal reinbeitedistrikt)
 Aarjel Njaarke sijte (Vestre Namdal reinbeite-
 distrikt)
 Njaarke sijte Nord-gruppen (Fosen reinbeite-
 distrikt)
 Fovsen Njaarke sijte Sør-gruppen (Fosen rein-
 beitedistrikt)
 Låarte sijte (Luru reinbeitedistrikt)
 Snåsa Skækhere sijte (Skjækerffjell reinbeite-
 disitrikt)
 Gasken Laante sijte (Feren reinbeitedistrikt)
 Saanti sijte (Essand reinbeitedistrikt)
 Gåebrien sijte (Riast/Hylling reinbeitedistrikt)
 Fæmund sijte (Femund reinbeitedistrikt)
 Svahken sijte (Elgå reinbeitedistrikt)
 Trollheimen sijte (Trollheimen reinbeitedistrikt)

Høringssaken ble ettersendt til Datatilsynet og de fire reinlagene Vågå, Lom, Fileffjell og Fram.

Klima- og miljødepartementet og Justis- og beredskapsdepartementet har ikke hatt merknader.

Det er innkommet 86 høringsuttalelser med realitetsmerknader. Blant disse er det en del uttalelser fra subjekter som ikke var omfattet av adresselisten for høringssaken.

Følgende har avgitt uttalelse:

Elen Marit Guttorm
 Magne Ballovara
 Reinbeitedistrikt 30 C Østre sone Nuortajohtolat
 Reinbeitedistrikt 14 A
 Finnmarkseiendommen
 Sametinget
 Sigmund Aas
 Finnmark Senterparti
 Anonym
 Reinbeitedistrikt 9 Corgas/Oarje Deatnu
 Norges Jeger- og Fiskerforbund
 Forskergruppen for same- og urfolksrett
 Reinbeitedistrikt 26 Lakkonjarga
 Trøndelag fylkeskommune
 Nord-Senja reinbeitedistrikt
 Kirsti Strøm Bull
 Reinbeitedistrikt 22 Fiettar
 Helligskogen reinbeitedistrikt
 Anden Mikku og Anden Junne siida
 Klagenemnda for reinmerkesaker
 Finnmark fylkeskommune
 Kirsten Appffjell
 Reinbeitedistrikt 4/5B Cizášnjarga-Sállán-
 Spurvneset – Skogerøya

Advokatfirmaet Jonassen AS
 Arbeiderpartiets sametingsgruppe
 Mauken/Tromsdalen Reinbeitedistrikt
 Troms Reindriftssamers Fylkeslag
 D-41 Beskades
 D-33T Ittunjarga/Rendalen
 Karasjok Flyttsamelag
 Ellen Inga Olavsdaughter Hætta
 Dyrebeskyttelsen Norge
 Betty Kappfjell
 Fylkesmannen i Trøndelag
 D-30B Midtre sonestyre/Guovdajohtolat
 Johan Ivvar Gaup
 Torill Mørk
 Per Johan Westerfjell
 Norske Samers Riksforbund
 Nord-Trøndelag reinbeiteområde (på vegne av
 seks reinbeitedistrikter)
 Veterinærinstituttet
 Senterpartiets reindrifftsaglige utvalg
 Reinbeitedistrikt 16 Karasjok vest
 Johan M. Kemi
 Alvmejavri siida reinbeitedistrikt 16
 Fylkesmannen i Nordland
 Tana kommune
 Datatilsynet
 Fylkesmannen i Troms og Finnmark
 Troms fylkeskommune
 Anders Andersen Gaup og Rávdna Buljo Gaup
 Mattilsynet
 Merkenemnda i Sør-Trøndelag/Hedmark og
 Oppland
 Landbruksdirektoratet
 Distrikt 28, Cuokcavuotna
 Distrikt 23 S/N-Jalgon
 Norges Institusjon for Menneskerettigheter
 Nils Mikkelsen Sara
 Svahken sijhte
 Reinbeitedistrikt 23B Girenjarga
 Kautokeino Venstre
 Samerådet
 Kautokeino Flyttsamelag
 Norske Reindrifftsamers Landsforbund
 D-37 Skarfvaggi
 Nils Johan Kappfjell
 Nord-Trøndelag Reinsamelag
 NRLs Ungdomslag
 Gåebrien Sijte
 Áarjel-dajven Båatsoesamieh
 Distrikt 35 Favrosorda
 Byrkije Reinbeitedistrikt
 Nordland Reindriftssamer
 Saanti sijte
 Balvatn reinbeitedistrikt
 Stig Harby

Kontaktutvalget for reinlagene
 Eva-Stina Andersson
 Risten Turi og Reilulf Aleksandersen
 Polmak Flyttsamelag
 D-39 Ardni/Gavvir-Arnøy/Kågen
 Turii siida, reinbeitedistrikt 19/32
 Odd Oskarsen
 NOAH – for dyrs rettigheter
 Fylkesmannen i Innlandet
 Advokatforeningens lovutvalg for reindrift og
 samerett

4.2 Generelle spørsmål

Det er i mange av høringsuttalelsene gitt uttrykk for at det bør foretas en helhetlig gjennomgang av reindrifftsloven. Det er vist til at det ved gjentatte anledninger gjennomføres mindre lovendringer som i hovedsak er begrunnet i myndighetenes behov for styring og kontroll, og at fellesnevneren ved forslagene er en grunnleggende mistillit til reindrifftsneringen. Det etterlyses en vilje fra departementet til å følge opp lovendringsspørsmål også på de områder hvor neringen og de samiske interessene ser behov for dette. Blant annet gjelder dette reindrifftslovens erstatningsbestemmelser, hvor endringer har vært etterlyst i lang tid og hvor Høyesterett i Femunddommen, HR-2018-872-A, har uttalelser vedrørende behovet for endringer.

NRL gir uttrykk for følgende:

«NRL har ved flere anledninger fremmet krav om at det må gjennomføres en helhetlig revisjon av reindrifftsloven. Dette kravet ble senest fremmet av landsmøtet i 2018, og har sin bakgrunn i at dagens reindrifftslov *ikke* ligger innenfor rammene av de folkerettslige prinsippene som staten er forpliktet til å etterleve. Til tross for at departementet ved flere anledninger har gitt uttrykk for at loven er et godt rammeverk for utøvelse av reindrift og at en helhetlig lovrevisjon dermed ikke er nødvendig, har de likevel foretatt flere enkeltvis lovendringer. Dette er i seg selv en erkjennelse av, og et klart uttrykk for, at loven er mangelfull, og underbygger NRLs krav om en helhetlig revisjon. NRL mener at reindrifftsloven, som den mest spesifikke samiske næringslovgivning, må være basert på et samtykke og en aksept fra reindrifftsens side. Når verken Sametinget eller NRL har gitt sin tilslutning til loven eller etterfølgende lovendringer, har disse liten grad av legitimitet i reindrifften.

NRL viser til Høyesteretts dom i Femund-saken, jfr. Rt 872/2018, hvor det legges til grunn at det er behov for en snarlig revisjon av reindrifftsloven. Dette begrunnes med at tidligere lovgivning er skrevet i en tid hvor synet på samenes rettigheter var et annet enn i dag. Høyesterett viser til at de eldste forarbeidene synliggjør en lite ærerik historie, hvor samisk reindrift ble nedvurdert i forhold til jordbruksinteressene. Det legges til grunn at et nytt lovgivningsarbeid må ta hensyn til den samiske dimensjonen, herunder kravet til positiv forskjellsbehandling som kan følge av diskrimineringsvernet.»

Når det gjelder helhetlig gjennomgang, sier imidlertid *Reinbeitedistrikt 30 C Østre sone*, som ellers er i mot tilgjengeliggjøring av reintall og individmerking, følgende:

«For øvrig deles departementets syn på at det er for tidlig med en helhetlig gjennomgang av reindrifftsloven. Utvikling av selvstyret i reindrifften og den nye rollefordeling mellom distriktsstyret og forvaltningen må få sette seg før nye store endringer kan vurderes på en god måte. Vi ser for oss at neste skritt er at loven baserer seg på en organisering der siidaen mer enn den enkelte reindrifftsutøver står sentralt, og der distriktene forholder seg til siidaene, ikke den enkelte utøver.»

Som en gjennomgangstone ellers, framholdes at forslagene synes å være dårlig utredet og svakt begrunnet, og at de bærer preg av manglende reindrifftsaglig innsikt og forståelse.

Det etterlyses også vurderinger av forslagene i forhold til Grunnloven og folkerettens regler om urfolk og minoriteter. Samerådet skriver:

«Avslutningsvis vil Samerådet minne om at regjeringen også ved Landbruks- og matdepartementet er forpliktet til å «legge til rette for at den samiske folkegruppa kan trygge og utvikle samisk språk, kultur og samfunnsliv» jamfør den norske grunnlovens § 108. Samerådet anser denne prosessen i sin helhet, og hvert enkelt punkt under forslagsendringen, for å være et direkte brudd på en slik forpliktelse.»

Nedenfor vil departementet ta for seg de enkelte forslagene og det som er framkommet i høringen i tilknytning til dem. Sametingets og NRLs synspunkter må i betydelig utstrekning anses å være representative for de uttalelsene som foreligger som går

imot forslagene, og det er derfor for en del tatt utgangspunkt i uttalelsene fra Sametinget og NRL.

4.3 Formålsparagrafen

Dyrebeskyttelsen Norge, Landbruksdirektoratet, Mattilsynet og NOAH støtter forslaget. Ellers er det et stort antall som går imot forslaget.

Sametinget sier blant annet i sin høringsuttalelse:

«Bærekraftsmålene er selve grunnlaget i reindrifftspolitikken. Sametinget mener at bærekraftsmålene må være balanserte og at det samiske perspektivet skal ligge til grunn for målet om bærekraftig reindrift (Sametingets melding om reindrift). Ved å prioritere et av de tre bærekraftsmålene (økologisk, økonomisk, og kulturell bærekraft), vil man ikke legge til rette for en bærekraftig reindrift. Det er samspillet og den gjensidige avhengigheten mellom de tre bærekraftsmålene som utgjør bærekraftig reindrift.»

Norske Reindrifftsamers Landsforbund sier:

«Bærekraftsbegrepet er sammensatt av faktorene økologi, økonomi og kultur, og er en målsetning som ble lagt til grunn i St.meld. nr. 28 (1991–92) og som har dannet grunnlaget for reindrifftspolitikken fram til i dag. NRL har tilsluttet seg disse målene med utgangspunkt i at økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft er basert på et komplekst samspill som samlet sett utgjør en grunnleggende premisse for reindrifftsutøvelsen. En hierarkisk forståelse av bærekraftsbegrepet vil bidra til å underkjenne det faktum at økologi, økonomi og kultur virker inn på hverandre og henger tett sammen.

NRL vil understreke at bærekraftsmålene skal utvikles på næringens egne premisser, og hvor reindrifften på et selvstendig grunnlag skal kunne definere innholdet i bærekraftsbegrepet.»

Som det framkommer nedenfor, tilrår departementet at det ikke gjøres endringer i formålsparagrafen i denne omgang.

4.4 Tilgjengeliggjøring av reintall internt i næringen

Det er mange som har uttalt seg om dette, og det er få som støtter forslaget. De som støtter forslaget er Advokatfirmaet Jonassen, Mattilsynet,

Landbruksdirektoratet og Fylkesmannen i Innlandet.

Advokatfirmaet Jonassen uttaler:

«Samisk «tradisjon» har vært ikke å opplyse om reintall. Tidene har forandret seg. Reindrifften er etter hvert blitt vant med å opplyse reintall i reindrifftsmeldingen. Mange steder er det fremdeles ubalanse mellom reintall og tilgjengelige beiter. Dette tilsier mer åpenhet rundt reintall.»

Mattilsynet sier:

«Mattilsynet meiner at å vere open om reintalet til enkeltutøvarane innan næringa er teneleg dersom manglande opplysningar nå hindrar ei god driftsplanlegging i kvart enkelt reindistrikt. Ei god driftsplanlegging er viktig for at reintalet kan tilpassast beitegrunnlaget. På generelt grunnlag meiner vi at å vere open og dele kunnskap om leveforholda til dyra, er eit gode både for å fremje dyrevelferd, dyrehelse og mattryggleik.»

Sametinget sier her:

«Sametinget vil understreke at enkeltpersoners reintall allerede i dag er synliggjort ovenfor andre utøvere i siidaandel, siida eller reinbeitedistrikt gjennom bruksregler og melding om reindrifft. Reineiere har god kontroll over reintalet i egen siida og til nabosiidaer. Dersom enkeltreineiere øker flokken sin vil de andre i siidaen, med bakgrunn av sin kunnskap, lett se dette og eventuelt varsle ifra. Det samme gjelder nabosiidaens rein, da reineiere ofte har sammenblandinger og derfor er ofte i nabosiidaen. En med reindrifftsfaglig kunnskap vil lett se om nabosiidaens flokk har økt.

Sametinget mener at et slikt krav om innsyn i reintall vil oppfattes som om forvaltningsmyndighetene ikke har tillit til den enkelte reineier og vil skjerpe kontrollen over reindrifften. Sametinget ser ikke behov eller nytten av tilgjengeliggjøring av reintall. Dette er også imot samisk tradisjon. Ved å frata taushetsplikten om enkeltpersoners reintall kan det være fare for at disse opplysningene ikke er beskyttet lenger. Sametinget er bekymret for at dette kan være første steg mot en fullstendig offentliggjøring av reintall, dvs. også utover reindrifftsnaeringen.

Sametinget er imot forslaget om tilgjengeliggjøring av reintall.»

NRL sier følgende:

«NRL gikk i mot dette forslaget under konsultasjonene, blant annet fordi kjennskap til andres reintall innenfor distriktet allerede i dag er tilgjengelig gjennom bestemmelsen i reindrifftsloven § 18 første ledd if og gjennom bruksreglene.

Ettersom loven allerede inneholder bestemmelser som sikrer at reintalet er kjent internt, er det ikke nødvendig med ytterligere en lovendring som har samme innhold.»

Samerådet uttrykker:

«Dette forslaget vitner om manglende kunnskap rundt personlig reintalls intime natur, og det er etter vårt syn et forslag som for mange oppleves som direkte ubehagelig og invaderende. Det må her også nevnes at det følger mye sosial status med å ha et høyt reintall, og en åpning for innsyn i reintallsregisteret vil i ytterste konsekvens kunne gi negative psykososiale konsekvenser blant annet i form av mobbing blant barn.»

Datattilsynet sier at forslaget til nytt tredje punkt i reindrifftsloven § 18-3 tredje ledd, om deling av informasjon om reintall, vil innebære en ny type behandling av personopplysninger. Hvor mange rein den enkelte reineier har vil være personopplysninger etter personopplysningsloven § 2.

Avslutningsvis sier Datattilsynet:

«Det fremgår ikke av høringsnotatet at det er gjort vurderinger av de krav som oppstilles i personvernregelverket. Det er derfor vanskelig for oss å si noe om forslaget er i tråd med dette regelverket.

Vi anmoder om at forholdet til personopplysningsregelverket vurderes i det videre lovarbeidet. Dette er etter vårt syn særlig viktig siden de personene opplysningene gjelder, ifølge høringsnotatet, ikke støtter lovforslaget.»

4.5 Obligatorisk individmerking av rein

Også her er det mange som har uttalt seg, og det er forholdsvis få som støtter forslaget. De som støtter forslaget, er Veterinærinstituttet, Dyrebeskyttelsen Norge, Fylkesmannen i Nordland, Mattilsynet, Landbruksdirektoratet, NOAH og Fylkesmannen i Innlandet.

Veterinærinstituttet, sier:

«Individmerking av rein vil gjøre det lettere å identifisere og følge enkeltindivider i forbindelse med sykdom og evt. behandling med medikamenter. Dette er en fordel for helse-situasjonen hos rein. Veterinærinstituttet mener derfor at individmerking bør innføres, eventuelt som et pilotprosjekt.»

Mattilsynet uttaler:

«Mattilsynet er sterkt uroa over det høge tapet av tamrein og meiner at tiltak for berekraftig beitebruk er nødvendig for å hindre tap av reinsdyr både som direkte fylgje av svolt og indirekte som tap av svekka dyr til rovvilt. Individmerking vil gjere det lettare å varsle dyreeigaren når sjuke eller daude rein blir funne i naturen eller blir påkøyrd langs vegen.»

Og vidare:

«Mattilsynet vil peike på at individmerking ikkje må føre til særleg meir handtering av enkeltdyr med omsyn på stress for dyret. Kva type individmerking som vil vere aktuell, og korleis merkinga skal utførast, vil Mattilsynet kome med framlegg om ved utarbeidinga av forskrifta som skal fastsettast i samband med ei endring av lova.»

Det framheves også at «individmerking vil gjere det lettare å ta ut dyr til slakt etter alder, særleg for store flokkar der reineigaren har mindre kunnskap om kvart enkelt individ ut frå minne.» Videre framholder Mattilsynet at identitetsmerking gjør det lettere å innføre sikker matkjedeinformasjon og at medikamentell behandling av dyra blir lettere å registrere for veterinærene som behandler rein.

Når det gjelder avl, sier Mattilsynet:

«Så lenge individ ikkje skal knyttast til mordyr, ser vi ikkje den store gevinsten i forhold til avlsarbeid. Når individ ikkje knyttats til mordyr, vil genetisk nedarving ikkje kunne fylgjast, og det vil vere eigenskapane til individet som er viktige for val av avlsdyr. Eigenskapane til individet vil vere synlege uavhengig av individmerking. Døme er mordyreigenskapar og eksterior.»

NRL går, som de fleste andre, imot forslaget og sier her:

«Som allerede nevnt har NRL ikke gitt sin tilslutning til Meld. St.32 (2016–2017). En viktig årsak til dette er bl.a målet om å innføre ordninger som står i motstrid til reindriftens tradisjonelle driftsmetoder og som utgjør en sterk inngripen i kjernen av den tradisjonelle reindriftskulturen. De tradisjonelle reinmerkene er kulturspesifikk og har eksistert så lenge vi har hatt en samisk tamreindrift. Reinmerkene er således godt innarbeidet i næringen, samtidig som de er helt avgjørende for at reneieren skal kunne gjenkjenne reinen på avstand. De tradisjonelle reinmerkene vil således aldri kunne erstattes med annen merking.

NRL vil ikke under noen omstendigheter kunne gi sin tilslutning til ordninger som innebærer tvang eller strider mot de kulturelle aspektene ved næringen. På denne bakgrunn har NRL både under konsultasjonsprosessen og i forbindelse med de siste års avtaleforhandlinger gitt klart uttrykk for at forslaget om obligatorisk RFID/individmerking av rein ikke støttes. Forslaget har vekket sterke reaksjoner innad i næringen, blant annet fordi departementet ikke har synliggjort hvilken nytteverdi eller konsekvenser de mener en slik ordning vil ha for reindriften.

Det blir videre hevdet at tvungen tilleggsmerking av rein som beiter ute i naturen gjennom hele året, til dels under ekstreme værforhold, kan ha dyrevelferdsmessige sider ved seg som ikke er problematisert i høringsnotatet. Det samme gjelder hvorvidt en slik merking vil kunne ha en negativ effekt på rein, blant annet ved at merkene kan rives av øret og dermed også ødelegge reinmerket. Videre er det et spørsmål om tilleggsmerkene blir for tunge for kalver som merkes på forsommeren. Tilleggsmerking vil også kunne skape utfordringer for identifisering av reinen, fordi det tradisjonelle reinmerket til dels kan bli skjult av tilleggsmerket.

NRL har for øvrig innhentet erfaringer fra reinbeitedistrikter som har utprøvd bruk av RFID-merker. De viser til at bruken av disse er svært arbeids- og kostnadskrevende, samtidig som bruken ikke står i forhold til nytteverdien. NRL mener at lovforslaget ikke er i tråd med utredningsinstruksen av 19.2.2016. Instruksen har til formål å forhindre at mangelfulle utredninger fører til at det fattes beslutninger som

ikke er gjennomførbare eller som gir uønskede virkninger, eller som fører til sløsing med samfunnets ressurser.

NRL går derfor sterkt i mot den foreslåtte endringen i § 33 første, andre ledd og tredje ledd.»

Sametinget sier:

«Det kulturelle elementet i den tradisjonelle øremerkingen er blant de viktigste tingene i reindrifftskulturen, og den tradisjonelle øremerkingen må bestå. Det er en form for kulturutøvelse som har lange tradisjoner i det samiske samfunnet. Sametinget er bekymret for det tradisjonelle reinmerkets fremtid, da en obligatorisk ID-merking vil gripe sterkt inn i kjernen av den tradisjonelle samiske reindriffta og reindrifftskulturen. Slik merking kan fjerne grunnleggende og tradisjonelle elementer i reindrifftskulturen. Sametinget minner om at staten er pliktig til å legge til rette for samisk kulturutøvelse i henhold til Grunnloven § 108 og urfolksretten.»

Reinbeitedistrikt 9 Corgas sier:

«Inngripen i reindrifftas særegenhet og krenkelsen av verdien av vår tradisjonskunnskap er enda større i dette lovendringsforslaget. Forslaget vil innebære en utvasking av tradisjonskunnskap. RBD 9 vil vise til vern av urfolks kulturutøvelse, tradisjon og arv gjennom alders tid i ulike internasjonale bestemmelser og konvensjoner, samt vår egen grunnlov.»

4.6 Oppnevning av medlemmer til reindrifftsstyret

Det er noe færre uttalelser som knytter seg til dette forslaget. De som, under visse forutsetninger, støtter forslaget er Reinbeitedistrikt 30 C, Reinbeitedistrikt 4/5B, Fylkesmannen i Trøndelag, Fylkesmannen i Nordland, Fylkesmannen i Troms og Finnmark og Landbruksdirektoratet.

Landbruksdirektoratet sier:

«Nåværende situasjon for Reindrifftsstyret er krevende når Sametinget ikke oppnevner sine representanter til styret. Årsaken til dette er blant annet at styret uten fulltallig sammensetning av medlemmer med hver sin unike bak-

grunn, har svakere beslutningsgrunnlag enn når styret er fulltallig. En endring av reindrifftsloven § 71 vil sikre et fulltallig styre. Det vil bidra til å styrke styret gjennom økt innsikt og dermed bedre og bredere beslutningsgrunnlag.»

Sametinget sier her:

«Sametinget viser til at staten har en plikt til å sikre samene og næringen en reell medbestemmelse i forvaltningen av næringen. Sameingets mål er at reindriffta forvaltes i tråd med folkerettens krav til selvbestemmelse, og at den offentlige forvaltninga oppleves som legitim av reindriffta. Etter de siste års endringer av den offentlige forvaltningsstrukturen er det nå kun i reindrifftsstyret reindrifftsnæringa og Sameinget er representert. Reindrifftsstyrets vedtak kan imidlertid påklages til LMD, som også kan instruere og av eget tiltak omgjøre Reindrifftsstyrets vedtak. Som eksempel har departementet på eget initiativ etterprøvd og opphevet flere vedtak om øvre reintall og instruert Reindrifftsstyret til å fatte vedtak om reduksjonsplaner. Dette har i tillegg skjedd uten at Sametinget har blitt informert og konsultert. Selv om reineiere er i flertall i Reindrifftsstyret, så kan det derfor reises spørsmål om et slikt flertall har noen hensikt når departementet kan instruere og overprøve vedtakene.

Sametinget mener at paragrafen må endres slik at partene oppnevner likt antall medlemmer, og at leder for styret kan rulleres mellom Sametingsoppnevnte kandidater og departementets kandidater. Det er også viktig at lederen har samiske språk og kultur og har reindrifftsfaglig kompetanse.

Sametingsmeldingen om reindrifft slår fast at Sametinget skal avstå fra å oppnevne medlemmer til reindrifftsstyret slik det nå fungerer. Forslaget til departementet bidrar ikke til å styrke samenes medbestemmelse eller selvbestemmelse. Forslaget legger derimot opp til økt innflytelse fra departementets side, ved at departementet kan oppnevne samtlige syv medlemmer. Forslaget til departementet er særlig bekymringsfullt tatt i betraktning at områdestyrene ble nedlagt, og at reindrifftsstyret er det eneste organet i forvaltningen av reindriffta hvor samene og reindrifftsnæringen er representert.

Sametinget er imot endringsforslaget av reindrifftsloven §71.

5 Nye konsultasjoner med Sametinget og Norske Reindrifftsamers Landsforbund

Det har i høringen framkommet kritiske bemerkninger til konsultasjonsprosessen.

Norges institusjon for menneskerettigheter sier:

«NIM stiller spørsmål ved om Landbruks- og matdepartementet i denne saken har sørget for at konsultasjonene med samiske interesser har vært i tråd med de kravene som kan utledes av menneskerettighetene. Det bør legges til grunn at reindrifften er en spesifikk samisk næring og viktig for opprettholdelse av samiske sedvaner, språk, kultur og samfunnsliv, og dermed et sentralt internt anliggende for samene.»

NRL sier:

«I forbindelse med konsultasjonene om den nye stortingsmeldingen om reindrift, ble det ikke oppnådd enighet mellom Landbruks- og matdepartementet, Sametinget og NRL. Dette føyer seg inn i rekken av lovforslag fra departementets side som ikke har oppnådd støtte fra reindrifftsens side. Her kan bl.a nevnes endringer i reinl. § 60 og innføring av ny forvaltningsstruktur. Selv om det er gjennomført konsultasjoner, vil NRL understreke det prosessuelle aspektet ved SP artikkel 27, som forplikter staten til å sikre aktiv deltakelse, herunder konsultasjoner, i avgjørelser som kan ha betydning for samene. Deltakelsen må være effektiv på en slik måte at den har innvirkning på avgjørelsens innhold. Dette harmonerer med bestemmelsene i ILO-169 artikkel 6, 7 og 15.»

Det ble 22. mars 2019 og 28. mars 2019 gjennomført avsluttende konsultasjoner med Sametinget, og 28. mars 2019 med NRL.

Avsluttende konsultasjoner med Sametinget

Prosessen

I konsultasjonene om Meld. St. 32. «Reindrift. Lang tradisjon – unike muligheter» har Sametinget og NRL uttrykt at de ikke kan godta endringsforslagene i reindrifftsloven som ble varslet da. Endringsforslagene nevnt nedenfor har vært ute på høring hvor flertallet av høringssvarene helt eller delvis er imot endringene. Sametinget har blitt konsultert om endringsforslagene flere ganger, og partene har ikke kommet til enighet.

En helhetlig gjennomgang av reindrifftsloven

Sametingets utgangspunkt er at det må igangsettes en helhetlig gjennomgang av reindrifftsloven. Sametinget og NRL har nedsatt et lovutvalg i oktober 2018. Regjeringen har fått invitasjon til å delta i arbeidet. Lovutvalget skal gjennomgå reindrifftsloven og foreslå eventuelle endringer i loven. Utvalget skal fremme sine tilrådninger innen to år.

Endring av reindrifftsloven § 1 - Formålparagrafen

Sametingets utgangspunkt er at endringene av formålparagrafen bør vente til lovutvalget har kommet med sine anbefalinger. Sametinget fremhevet at Sametinget ikke kan gå med på at kulturell bærekraft blir nedprioritert. Videre var de bekymret for at man stadig får et innskrenket beiteareal der grunnlaget for næringen reduseres.

LMD understreket at det aldri har vært meningen å nedprioritere de to andre bærekraftsmålene, men konstaterte at dette utad kunne fremstå som uklart. Sametinget og LMD ble enige om at LMD skulle vurdere muligheten for en utsettelse av denne endringen.

Endring av reindrifftsloven § 33 - obligatorisk individmerking av rein

LMD understreket at en slik merking ikke skal erstatte den tradisjonelle merkingen, og at en innfasing av elektroniske id-merker kan skje gradvis, i første omgang basert på frivillighet og med mål om å høste erfaringer og informasjon før man avgjør hvordan obligatorisk individmerking skal skje. Det tradisjonelle reinmerket er et av de kulturelle grunnelementene i samisk reindrift, og Sametinget kan ikke gå med på endringer som kan svekke det tradisjonelle merkesystemet. Sametinget mener ordningen er lite utredet og testet ut, og understreker at kostnadene ved en idmerking ikke kan falle på den enkelte reineier eller finansieres gjennom reindrifftsavtalen. Sametinget fastholder sitt standpunkt om at de ikke ønsker endring av denne bestemmelsen, heller ikke gjennom gradvis innfasing.

Endring av reindrifftsloven § 18 - tilgjengeliggjøring av reintall.

LMD og Sametinget ble enige om at det i § 18 3. ledd tas inn en bestemmelse som gir hjemmel til å gi forskrift der det åpnes for tilgjengeliggjøring internt i næringen av det totale reintallet i en siida.

andel. Det skal klart fremgå av lovproposisjonen at det i dette tilfelle ikke menes enkeltutøveres reintall under en siidaandel, i de tilfeller siidaandelen består av flere reineiere.

Reindrifftsloven § 71 - Reindrifftsstyret

For Sametinget er det viktig at partene oppnevner likt antall medlemmer til reindrifftsstyret, og at leder for styret kan rulleres mellom sametingsoppnevnte kandidater og departementets kandidater. Det er også viktig at det stilles krav om samiske språk-, kultur- og reindrifftsaglig kompetanse til lederen. LMD og Sametinget ble enige om at endring av § 71 ikke skal gjøres nå dersom Sametinget innen en gitt tidsfrist oppnevner sine tre medlemmer til Reindrifftsstyret for fire år fremover. En vurdering av § 71 vil gjøres når innspillene fra Sametingets lovutvalg foreligger.

Avsluttende konsultasjoner med NRL

NRL understreket at deres posisjon ikke var endret siden tidligere konsultasjonsmøter om disse endringene, og etter at deres høringsuttalelse ble sendt inn. Dette innebærer at NRL står fast ved sine standpunkter om at de varslede endringene i reindrifftsloven ikke bør foretas.

6 Departementets vurderinger

Departementet har vurdert lovendringsforslagene i lys av det som har framkommet i høringsuttalelsene og under konsultasjonene.

6.1 Generelle spørsmål

Som nevnt under punkt 4.2, er det i mange av høringsuttalelsene gitt uttrykk for at det bør foretas en helhetlig gjennomgang av reindrifftsloven. Det er vist til at det ved gjentatte anledninger gjennomføres mindre lovendringer som i hovedsak er begrunnet i myndighetenes behov for styring og kontroll og at fellesnevneren ved forslagene er en grunnleggende mistillit til reindrifftsneringen.

Det etterlyses en vurdering av forslagene opp mot folkerettens regler.

Når det gjelder en helhetlig gjennomgang av loven, mener departementet at dette er for tidlig. Loven trådte i kraft 1. juli 2007, og etter dette har vi hatt omfattende prosesser med utarbeidelse av bruksregler og fastsettelse av reintall. Det er viktige deler av loven som ennå ikke har fått virke

fullt ut, og det er generelt behov for å høste mer erfaring med den.

De lovendringer som har vært foretatt senere, gjaldt omorganisering av forvaltningen i 2014, hvor områdestyrene ble avviklet og områdestyrenes oppgaver overført til fylkesmannen. Det ble ansett nødvendig å gjennomføre en egen prosess om dette for å oppnå effektiviseringsgevinster på regionalt nivå. Det vises til Prop. 89 L (2012–2013). Videre ble det foretatt en endring i reindrifftsloven § 60 i 2016, hvor fylkesmannen fikk hjemmel til å fastsette øvre reintall per siidaandel. Dette var nødvendig for å unngå posisjonering blant reineierne i de siidaene hvor det var gjennomført forholdsmessig reduksjon av reintall. Det vises til Prop. 93 L (2015–2016).

6.2 Formålsparagrafen

Ordlyden i formålsbestemmelsen i dagens lov likestiller økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft.

I Sundvolden-plattformen ble det sagt at Regjeringen vil endre reindrifftsloven slik at økologisk bærekraft prioriteres. Denne prioriteringen lå til grunn for forslaget i Meld. St. 32 (2016–2017).

Jeløya-plattformen la til grunn at det skulle legges til rette for en økologisk bærekraftig reindrifftsnering som gir grunnlag for økonomisk lønnsomhet og samisk kultur og at reindrifftsmeldingen skal følges opp gjennom blant annet endringer i reindrifftsloven.

Granavolden-plattformen har samme formulering på dette punkt som Jeløya-plattformen.

En slik endring av formålsparagrafen har møtt stor motstand under høringen. Det tas til orde for at målstrukturen fortsatt bør være basert på økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft som likeverdige elementer. Det er også vist til at det i stortingsmeldingen ble forutsatt en gjennomgang av bærekraftmålene, herunder den kulturelle bærekraften, og at det er lite hensiktsmessig å endre formålsparagrafen før dette arbeidet er gjennomført.

Det er nå lagt opp til en prosess hvor en arbeidsgruppe skal utarbeide kriterier for de tre bærekraftmålene, og som skulle vært sluttført innen 1. juni 2019. Arbeidet er blitt noe forsinket. Både Sametinget og NRL har blitt invitert til å oppnevne medlemmer i arbeidsgruppen, samt komme med innspill til utkast til mandat.

Regjeringen er kommet til at det ikke bør foretas endringer i formålsparagrafen nå. Mange som har uttalt seg i høringen oppfatter endringene som et klart signal om at regjeringen

ønsker å svekke økonomisk og ikke minst kulturell bærekraft. Selv om dette ikke har vært hensikten, har regjeringen kommet til at man skal utsette dette til spørsmålene vedrørende bærekraftmålene er vurdert ytterligere.

6.3 Endring av reindrifftsloven § 18 om tilgjengeliggjøring av reintall

Det legges her opp til at departementet ved forskrift kan gi nærmere bestemmelser om at siidaandelerens reintall skal kunne være tilgjengelig for andre utøvere i reinbeitedistriktet, og på hvilken måte dette skal skje.

Bakgrunnen for forslaget om tilgjengeliggjøring av reintall internt i næringen, er forutsigbarhet og trygge rammevilkår. Reineiere som har pålitelig kunnskap om hverandres reintall, slipper usikkerhet om dette, og trenger ikke legge denne usikkerheten inn i sine vurderinger, kalkulasjoner og handlingsvalg. Slik usikkerhet kan være reintallsdrivende ved at flokkene «for sikkerhets skyld» holdes større enn de behøver å være.

Siidaandelslederne plikter etter reindrifftsloven § 18 å opplyse myndighetene om reintallet til alle reineiere registrert under siidaandelen i den årlige meldingen om reindrift og kopi av meldingen skal sendes styret for reinbeitedistriktet. I tråd med selvstyret i reindrifften er det opp til distriktsstyret å gjøre opplysningene om reintall tilgjengelig for alle siidaandeler i distriktet. Det er dermed ingen automatikk i at samtlige reineiere i siidaen eller distriktet får kjennskap til disse. Det er erfart at praksis mellom de ulike distriktene varierer på dette området.

I høringen har det, som det framgår ovenfor, vært stor motstand mot forslaget. Det framheves at reineierne har god rede på og oversikt over naboens flokker, som en del av den reindriffts faglige kompetansen enhver reineier besitter, og at en slik bestemmelse er unødvendig også fordi den enkelte siidaandel skal sende kopi av reindriffts meldingen til distriktet, som så kan kommuniseres til reineierne i distriktet.

For å sikre stabile reintall innenfor tettheter som sikrer best mulig vekst og produksjon for alle, er det avgjørende at eierne samarbeider om driften. Det kreves betydelig mer presisjon enn å vurdere et reintall ved øyemål for å sikre at øvre reintall overholdes i en siida, et distrikt og i beitesonene. Faktisk kjennskap til hverandres reintall er helt nødvendig informasjon for å skape bedre tillit og samarbeid i reindrifften. Forslaget vil generelt gi grunnlag for mer pålitelig kunnskap om reintall. På bakgrunn av det som fram-

kom i høringen og under konsultasjonene, vil tilgjengeliggjøring av reintall kun gjelde for siidaandelen, og ikke den enkelte reineier i siidaandelen. Det presiseres at forslaget ikke innebærer noen form for alminnelig offentlighet om reintall. Det vil kun gjelde internt i næringen. I utarbeidelsen av forskriften vil ulike spørsmål i tilknytning til dette bli grundig vurdert, herunder forholdet til personopplysningsregelverket. Det er viktig at den ordning som etableres er forsvarlig og sikker ut fra hensynet til personvern, og at den ikke går lenger enn det formålet tilsier, dvs. at reintall er tilgjengelig for andre utøvere i den krets ordningen omfatter. Sametinget og NRL vil bli konsultert under utarbeidelsen av forskriften.

6.4 Obligatorisk individmerking av rein

Forslaget om innføring av obligatorisk individmerking av rein har møtt stor motstand i høringsuttalelsene. Det framholdes at forslaget er lite/manglende utredet, og at det er unødvendig og uhensiktsmessig å tvinge et slikt krav på næringen. Det er også vist til at forslaget under konsultasjonene om meldingen ble koblet til reindrifftslovens erstatningsbestemmelser, uten at disse bestemmelsene senere har vært fulgt opp.

Bak forslaget om å innføre obligatorisk individmerking, ligger behovet for styrket kontroll av at beiteressursene forvaltes på en forsvarlig måte. Særlig er det forventet at individmerking vil kunne bidra til mer presise og mindre ressurskrevende reintellinger, både for forvaltningen og næringen selv. Videre vil individmerking kunne muliggjøre et mer rettet avlsarbeid, samt enklere rapportering og slakteoppjør. I tillegg vil individmerking også kunne bidra til betydelige forenklinger og økt sikkerhet i tilskuddsforvaltningen, samt dokumentasjon av tap av rein til bl.a. rovvilt.

Det legges opp til at obligatorisk individmerking lovfestes, mens type merke, utforming og hva slags informasjon de skal inneholde reguleres gjennom forskrift. Blant annet er det viktig at merkene utformes og brukes slik at de ikke utfordrer dyrevelferden. Tilgjengelige merketyper for dyr omfatter både visuelle øremerker, elektroniske ID-merker av typen RFID (radiofrekvensidentitetsmerker), og mer avanserte elektroniske merker som kan leses av med droner på lang avstand. Det er imidlertid mange av høringsinstansene som mener at det er praktiske og dyrevelferdsmessige betenkeligheter ved forslaget om individ-

merking, og noen viser til at egne erfaringer med individmerking er dårlige. Det vises til omtalen av dette under punkt 4.5. En slik forskrift må det konsulteres om med Sametinget og NRL, og i forskriftsprosessen vil ulike sider ved individmerkingen vurderes nøye, slik at man finner løsninger som praktisk sett er hensiktsmessige og dyrevelferdsmessig forsvarlig. En slik bestemmelse vil derfor ikke iverksettes før praktiske og tekniske løsninger er på plass. Det presiseres at den tradisjonelle merkingen med øresnitt skal opprettholdes, slik at de kulturelle og identitetsmessige aspektene ved denne bevares. Etter departementets syn vil derfor den obligatoriske individmerkingen ikke komme i konflikt med Grunnloven § 108 eller folkerettens regler om urfolk og minoriteter.

6.5 Oppnevning av medlemmer til Reindrifftsstyret

Som nevnt innledningsvis, løp virketiden for Reindrifftsstyret 2013 – 2017 ut 31. desember 2017, og nytt styre skulle oppnevnes. Sametinget ville imidlertid ikke oppnevne sine tre medlemmer.

Uten et reindrifftsstyre, vil forvaltningen av reindrifften på en rekke områder stoppe opp. I denne situasjonen, hvor Sametinget ikke har villet foreta oppnevning av sine tre medlemmer, har departementet oppnevnt sine fire medlemmer, slik at man midlertidig har fått et beslutningsdyktig styre, med virketid frem til 1. juli 2019. Reindrifftsstyret er beslutningsdyktig når lederen og minst tre av de øvrige medlemmene er til stede.

Dette er imidlertid ingen varig eller tilfredsstillende løsning. For å få et fulltallig reindrifftsstyre på permanent basis, har departementet derfor vært av den oppfatning at det må gjøres lovgivningsmessige grep, slik at Sametinget får en adgang til å oppnevne medlemmer, og ikke en plikt som i dag. Dersom Sametinget ikke oppnevner sine tre medlemmer, må staten oppnevne alle syv medlemmene.

På bakgrunn av utviklingen under de nye konsultasjonene som er beskrevet i kapittel 5 ovenfor, har imidlertid Sametinget besluttet å oppnevne sine tre medlemmer. Det er da ikke nødvendig å endre reindrifftsloven § 71 for å få et fulltallig reindrifftsstyre.

Det er for øvrig etter departementets syn viktig å være bevisst på at Reindrifftsstyret er et forvaltningsorgan, og at medlemmene ikke skal instrueres av de som oppnevner dem. Styret skal følge bestemmelsene i forvaltningsloven og de ulovfestede forvaltningsrettslige prinsipper.

7 Økonomiske og administrative konsekvenser

Det vil være innføringen av individmerking og tilgjengeliggjøring av reintall internt i næringen som vil ha økonomiske og administrative konsekvenser. Krav om individmerker vil påføre næringen kostnader, men vil også bidra til et forenklet og raskere slakteoppgjør til gode for reineier. På sikt vil kravet bidra til å forenkle og effektivisere offentlige reintellingene betydelig, og sikre forbruker trygg mat med kjent opprinnelse. Utvikling av Landbruksdirektoratets systemer for innhenting og håndtering av data fra individmerker kan dekkes innenfor gjeldende budsjettammer.

Når det gjelder tilgjengeliggjøring av reintall internt i næringen, legges det opp til at innsynsretten blir nærmere regulert i en forskrift. Det vil dreie seg om å etablere praktiske og tekniske løsninger for at innsynsadgangen skal fungere. Utgiftene ved dette forutsettes dekket innenfor eksisterende budsjettammer.

8 Merknader til de foreslåtte bestemmelsene

Til § 18

Her fastslås det i § 18 tredje ledd nytt tredje punktum at departementet ved forskrift skal gi nærmere bestemmelser om at siidaandelers reintall skal være tilgjengelig for andre utøvere i reinbeitedistriktet, i siidaen og i siidaandelen og på hvilken måte dette skal skje. Det presiseres at dette ikke vil innebære noen form for alminnelig offentlighet om reintall. Det forutsettes kun å gjelde internt i næringen for det totale reintallet for hver siidaandel i distriktet, og ikke utover distriktsnivå. Og ved forskriften forutsettes det gitt nærmere bestemmelser om hvordan dette praktisk skal gjøres. Det er viktig at den ordning som etableres er forsvarlig og sikker ut fra hensynet til personvern og ikke går lenger enn det formålet tilsier, dvs. at reintall er tilgjengelig for andre utøvere i den krets ordningen omfatter.

Til § 33

Den tradisjonelle merkingen med eierens registrerte merke med øresnitt opprettholdes, jf. første ledd første punktum.

Det nye er at reinen i tillegg skal merkes med individmerke. Dette følger av forslaget § 33 andre ledd, hvor det framgår at reinen skal i tillegg, og

innen samme frist som i første ledd, merkes med individmerke. Tilgjengelige merketyper for dyr omfatter både visuelle øremerker, elektroniske ID-merker av typen RFID (radiofrekvensidentitetsmerker), og mer avanserte elektroniske merker som kan leses av med droner på lang avstand.

Det legges opp til at obligatorisk individmerking lovfestes, mens type merke og hva slags informasjon de skal inneholde reguleres gjennom forskrift. Det presiseres at det ved en slik forskrift kan gis bestemmelser om mer enn bare hva slags type merke som skal brukes og hva slags opplysninger merket skal inneholde. I en slik forskriftsprosess vil ulike sider ved individmerkingen vurderes nøye, slik at man finner løsninger som praktisk sett er hensiktsmessige og dyrevelferdsmessig forsvarlig.

I tredje ledd er det kun en oppdatering til gjeldende dyrevelferdslov.

Til § 34

I § 34 innebærer forslaget redaksjonelle endringer fordi deler av bestemmelsen flyttes over i § 33. For øvrig endres overskriften fra *Former for merking* til *Merking ved overtagelse av eiendomsrett og midlertidig merking*.

Landbruks- og matdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i reindrifftsloven (tilgjengeliggjøring av reintall og obligatorisk individmerking).

Vi **HARALD**, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i reindrifftsloven (tilgjengeliggjøring av reintall og obligatorisk individmerking) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i reindrifftsloven (tilgjengeliggjøring av reintall og obligatorisk individmerking)

I

I lov av 15. juni 2007 nr. 40 om reindrift gjøres følgende endringer:

§ 18 tredje ledd nytt tredje punktum skal lyde:
Departementet skal ved forskrift gi nærmere bestemmelser om at siidaandelens reintall skal være tilgjengelig for utøverne i siidaandelen, i siidaen eller i reinbeitedistriktet, og på hvilken måte dette skal skje.

§ 33 første, andre og tredje ledd skal lyde:
All rein i det samiske reinbeiteområdet skal merkes med eierens registrerte merke med øresnitt innen 31. oktober samme år som den er født. Fylkesmannen kan i særlige tilfelle samtykke i at denne frist overskrides, men ikke under noen omstendighet ut over 31. mai det påfølgende år.

Reinen skal i tillegg, og innen samme frist som i første ledd, merkes med individmerke. Departe-

mentet skal fastsette nærmere bestemmelser om gjennomføringen av individmerkingen, herunder hva slags type merke som skal brukes og hva slags opplysninger merket skal inneholde.

Merkingen skal skje i henhold til bestemmelsene i lov 19. juni 2009 nr. 97 om dyrevelferd

§ 34 Merking ved overtagelse av eiendomsrett og midlertidig merking

I tillegg til registrert reinmerke med øresnitt og individuelt merke kan det anvendes øreklips ved overtagelse av eiendomsretten til rein som er merket med den tidligere eierens merke.

Midlertidig merking skjer med hårmerke eller øreklips. Midlertidig merking viser eierforholdet inntil merking i henhold til § 33 eller § 34 første ledd finner sted.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.
